

PB-PP1B-33507
BELGIË(N)-BELGIQUE

HET KIKKERTJE

JE BEESTIGSTE JEUGDBEWEGING

ZOMER 2022

Jaargang 42 - nummer 4 - juni, juli, augustus 2022

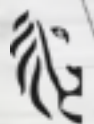
Driemaandelijks nationaal tijdschrift van JNM vzw. Afgiftekantoor Gent x - P 308588
V.U. Jeugdbond voor Natuur en Milieu vzw, Kortrijksepoortstraat 192, 9000 Gent

JNM

Een jeugdbeweging
voor en door jongeren
Spel en plezier
Wild van natuur
Wild voor milieu
Uit verwondering en bezorgdheid
Open voor iedereen
Ongebonden
En een beetje tegendraads

LID WORDEN EN BLIJVEN

We vinden het belangrijk dat iedereen met interesse voor natuur en milieu bij JNM terecht kan. Daarom kan je kiezen uit drie verschillende lidgeldtarieven. Het standaardtarief is 24 euro. Als je JNM wat meer wil steunen, kan je kiezen voor het verhoogd tarief van 30 euro. Als je het financieel moeilijker hebt, dan kies je het verlaagd tarief van 5 euro. Voor steunleden is het standaardtarief 30 euro. Er is ook een verlaagd tarief van 24 euro (je krijgt ook een abonnement op Euglena). Voor instellingen, bibliotheken, scholen... kan je lid worden voor 40 euro (je krijgt een abonnement op Euglena + Kikker).

Vlaamse
overheid

CONTACTEER ONS

Op lokaal niveau zetten honderden vrijwilligers zich in om JNM'ers van 45 afdelingen uren speelplezier te bezorgen. Vul je gemeente in bovenaan op jnm.be en je komt terecht op de contactpagina van jouw afdeling.

Op nationaal niveau wordt de werking gedragen door het hoofdbestuur. Dat zijn ongeveer 70 vrijwilligers die zich in acht werkgroepen en ploegen inzetten. Je vindt de contactgegevens van het hoofdbestuur op jnm.be/hb.

Het hoofdbestuur en de afdelingen worden ondersteund door zes personeelsleden op het nationaal secretariaat in Kortrijksepoortstraat 192 in Gent.

Heb je een administratieve vraag, mail dan info@jnm.be of bel 09 223 47 81.

WERKTEN MEE AAN DIT NUMMER:

Lay-out: Chiara Jacobs

Inhoud: Mirte Eyckerman, Marieke Geysels, Kristiaan Proesmans, Bert Van Hecke, Elewout Acke, Veerle Cannoot

V O O R W O O R D

Spieterspetterspatter piepers

Duik je mee in onze pieperonderwaterwereld.

Duik je mee in de gigantische wondere wereld waar je nooit voorheen kwam.

Vloeibaar en doorzichtig, maar ook vuil en bruin.

In de vorm van regen, sneeuw of ijs, neemt het je mee op reis

Al golvend in de zee, of spiegelglad in een meer

Als een druppel in een plas, vallend naar bené

Al zwemmend tussen vissen en koralen, of in kraaknet water uit het zwembad

Zout of zoet, dat is iets wat je proeven moet

Varend met een boot, ook smerig in een sloot

In overvloed of in te kort, waterrecord

H2O, het is een wonder dat zie je zo

Het vorige Kikkertje viel wat magerder uit dan de bedoeling was. We stuurden de missende pagina's nog wel door via mail, maar dat is toch niet helemaal hetzelfde. Daarom vind je in dit Kikkertje, op papier, nog een keer de artikels die je in het vorige Kikkertje niet of maar gedeeltelijk te zien kreeg. Veel leesplezier!

INHOUDSTAFEL

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28

**DRIE TWEELINGEN:
VERGISSINGEN BIJ VOGELS**

CONGRESTIVAL

DE JAKHALS IS OP KOMST

**OVER MIMICRY EN
ORCHIDEEËN**

OVER KIKKERS EN SALAMANDERS

VERVOLGVERHAAL

PIEP-POST

ADOPTIE IN HET WILD

WINKELPAGINA

DRIE TWEELINGEN

VERGISSINGEN BIJ VOGELS

Door Elewout Acke

Dag piepers! Ik ben Elewout, een ini, en tot een jaar geleden kende ik het verschil niet tussen een houtduif en een stadsduif. Als iemand je dan vraagt welke duif daar in de boom zit, en je weet het niet, dan schaam je je dood! Je bent bij de JNM, dus wordt er ook van je verwacht dat je toch vrij veel diersoorten kan herkennen. Maar het verschil tussen een kraai en een roek is toch echt niet zo groot, hoor! Zelfs een JNM'er kan zich hierin vergissen! Om ervoor te zorgen dat jullie niet dezelfde blunder begaan als ik (wat bijna onmogelijk is voor slimme piepers als jullie), geef ik hieronder drie vaak voorkomende vergissingen bij vogels.

MEZEN

Ik zal beginnen met de mezen. Twee ervan tenminste. De **pimpelmees** en de **koolmees**. Het verschil tussen deze twee broertjes is vrij gemakkelijk te zien.

De pimpelmees heeft een blauw 'petje' en zwarte oogstreep. Ook de vleugels en de staartveren zijn lichtblauw. De koolmees daarentegen heeft een zwarte kop. De lijn gaat rond zijn nekje en loopt zo verder over heel zijn buik, als een soort van stropdas. Hij heeft grijsblauwe vleugels (de pimpelmees heeft er helemaal blauwe) en heeft veel geel, zoals

ook zijn broertje. Qua bouw zijn ze ongeveer hetzelfde, behalve dat de pimpelmees wel een heel klein beetje kleiner is dan de koolmees. Ook het gewicht verschilt wat, maar je hoeft ze zeker niet te wegen om het verschil te zien!

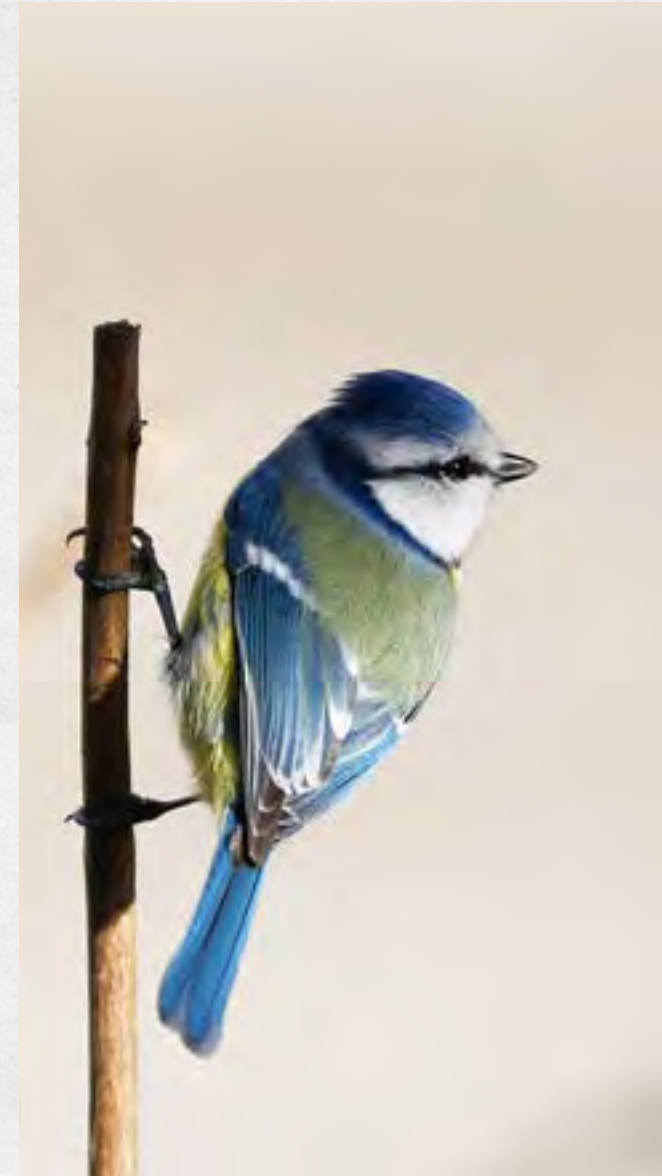
Nog een trucje om deze twee uit elkaar te halen: denk aan HOUTSKOOL, dat is zwart. Dus een KOOLMEES heeft veel zwart! Snap je?

Ze eten allebei graag van vetbollen of pindanootjes. Het zou dus zeker leuk zijn als je eens wat pinda's of zaden in je tuin zou willen hangen of leggen. Soms

komen ze zelfs uit je hand eten! Maar een vetbol is natuurlijk wel het gemakkelijkste. In het broedseizoen eten ze ook graag insecten, rupsen en allerlei andere kleine kriebeldiertjes.

Je vindt ze overal waar bomen zijn. Met een struik zijn ze ook al tevreden. Zolang ze ergens een eigen territorium hebben (dat ze moeten verdedigen tegen soortgenoten), is het goed. Meestal blijven ze op éénzelfde plek. Het kan natuurlijk wel zijn dat ze toch een beter plekje zoeken (en meestal ook vinden, want daar zijn ze creatief genoeg voor), als er bijvoorbeeld te extreme temperaturen komen door de klimaatverandering.

Ze zouden het zeker appreciëren als er hier en daar in een tuin een nestkastje hangt om in te broeden. Het is dan ook leuk om te zien hoe de ouders altijd maar opnieuw in de tuin op zoek gaan naar eten voor hun kleintjes. Kortom: als je meesjes wilt spotten, moet je gewoon ergens op een voederplek iets kleins om te eten leggen (denk maar aan wat zaadjes, pitjes, pinda's ...) of je kan een nestkastje hangen. (Doe dit wel op een geschikte plek!) Daar komen ze wel op af, reken maar (ook in de winter)!

blauw-grijs

zwarte stropdas

blauw petje

lichtblauw

DUIVEN

Als tweede bedrieglijke tweeling: de **houtduif** en de **stadsduif**!

Deze twee duifsoorten zijn nochtans behoorlijk verschillend, maar toch verwarren veel mensen deze twee vogels.

De meeste houtduiven zijn vrij dik en log en stadsduiven zijn meestal wat kleiner en slanker. Een houtduif loopt ook meestal wat waggelend, terwijl een stadsduif vrij sierlijk loopt (voor zover je het sierlijk kan noemen, want tegenwoordig zijn ze ook vaak al vrij dik omdat ze te veel chips en zo eten ;))

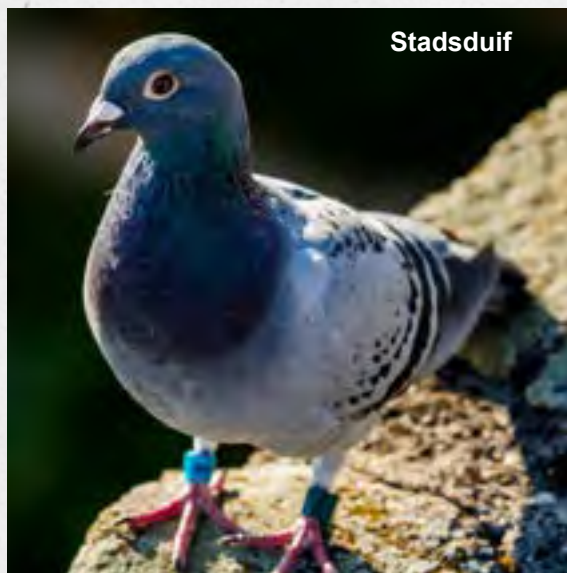
Het is dan ook niet toevallig dat de sierduif een door de mens gekweekte versie is van de stadsduif, die op zijn beurt de gedomesticeerde versie is van de rotsduif. Ook wedstrijdduiven zijn een nakomeling van de stadsduif.

Terug naar onze 'tweeling'. Zowel de stads- als houtduif hebben een grijze kop, maar in de nek verschillen ze qua kleuren. De stadsduif heeft meestal een blinkend groen-paarse nek. Een witte streep aan beide vleugels is dan weer het belangrijkste merkteken van een houtduif. Ook de snavels verschillen van kleur.

Nog één tip om deze niet-gelijke tweelingzusjes uit elkaar te halen: een stadsduif zit meestal zenuwachtig op straat te pikken (vaak in de stad inderdaad). Een houtduif zit vaak in een wei of gewoon in je tuin en eet alles wat ze maar vindt (een stadsduif trouwens ook)!

Houtduif

Stadsduif

KRAAIACHTIGEN

Nog ééntje om het af te leren; de kraaiachtigen. Je kent ze wel, die kraaiachtigen. De raaf, de kraai, de roek, de kauw, de ekster en de gaai.

De raaf valt er al uit, want die komt hier niet zo vaak voor én is duidelijk groter dan de andere. De ekster en de gaai zijn maar voor de helft of zelfs minder dan de helft zwart, en vallen er daardoor ook uit. De kauw is te herkennen aan zijn grijsblauw-zilveren hals.

Nu blijven er nog twee over; onze derde tweeling; de kraai en de roek.

Deze broertjes zijn allebei even groot, maar er zijn enkele grote verschillen.

ekster

Raaf

Foto: Cameraman

Kraai

Gaai

Ten eerste is de kraai van snavel tot staart zwart! De roek is ook zwart, maar heeft een grijze snavel. Doordat hij een kale (witte) snavelbasis heeft, lijkt zijn snavel groter dan die van een kraai. De snavel van een kraai is vrij stomp, die van een roek eerder puntig. Je ziet dat ook de poten van kleur verschillen: die van een kraai zijn, zoals reeds gezegd, zwart; die van een roek zijn eerder grijs. Deze laatste heeft ook een soort 'broek' van veren aan het bovenste deel van zijn poten. Dat zijn de belangrijkste verschillen. De roek zie je hier trouwens ook niet zo heel vaak.

Kauw

Roek

Foto: Martin Addison

QUIZJE

En om alles nog eens goed te herhalen:
EEN KORTE QUIZ!!!

VRAAG 1: Hoe heet dit vogeltje?

- a. Pimpelmees
- b. Gaai
- c. Koolmees

VRAAG 2: Bij welke vogel hoort deze beschrijving:

Deze vogel is vrij dik en heeft een kenmerkende witte streep aan beide vleugels. Ze komt vaak voor in tuinen en weiden.

- a. Houtduif
- b. Raaf
- c. Stadsduif

VRAAG 3: Hoeveel soorten kraai-achtigen komen hier in België voor?

- 5
- 6
- 7

VRAAG 4: Welke stelling is NIET juist?

- a. De kraai en de roek zijn ongeveer even groot.
- b. Er bestaan meer dan twee soorten mezen.
- c. De sierduif is een door de mens gekweekte versie van de houtduif.

antwoorden: 1c, 2a, 3b, 4c (de sierduif is een door de mens gekweekte versie van de stadsduif)

Congrestival

De activiteiten in je afdeling zijn waarschijnlijk stilgevallen, maar dat betekent niet dat JNM stilzit. Er zijn namelijk supertoffe zomerkampen om aan deel te nemen. Dit jaar als primeur ook een heus mini-festival!

Elk jaar organiseert JNM een zomercongres waar normaal enkel ini's en grote leden welkom zijn. Maar deze zomer mag jij ook komen samen met je ouders, grootouders,... Er zullen leuke randactiviteiten zijn, live muziek en een hapje en een drankje. Pas wel op congrestival is geen piep-activiteit er zal dus geen speciale piep-begeleiding zijn. Daarom is het belangrijk dat je met een verantwoordelijke gaat.

CONGRESTIVAL
so so circular

WOENSDAG 27 JULI

GIELSBOS, VOSSLAARSEWEG 1, 2275 LILLE

MUZIEKOPTREDENS | ETEN | DRINKEN | KRAAMPJES
& HEEL VEEL SFEER

DE JAKHALS IS OP KOMST

door Raf Vanisterbecq

PASPOORT

naam: Jakhals

grootte: 65-105 cm

gewicht: 6-15 kg

kleur: zandkleurig

eten: carnivoor (vleeseter)

foto: Wikimedia

Onze natuur is in volle verandering. In het nieuws hoor je wel eens dat er veel insecten sterven, dat er te veel stikstof uit de lucht valt en dat vooral onze landbouwnatuur het zwaar heeft. Maar er is ook goed nieuws, want in Europa doen veel soorten zoogdieren en grote vogels het de laatste jaren opvallend goed. Het zijn vaak soorten die vroeger heel bedreigd waren door de mens, maar zich nu terug herstellen.

Ze breiden hun gebied uit en komen soms terecht in landen waar ze al eeuwen niet meer leefden. Sommige soorten veroveren zelfs volledig nieuw terrein, waar ze nog nooit eerder voorkwamen. Het edelhert heeft grote delen van Europa heroverd. De slechtvalk broedt nu in steden verspreid over heel België. De zeearend en de rode wouw hebben zich terug gevestigd in Nederland. Everzwijnen woelen onze akkers en weilanden om en krijgen daardoor ruzie met boeren. Er zwemmen steeds meer zeehonden voor onze kust... Allemaal voorbeelden van zoogdieren en vogels die het terug beter doen in Europa, en dat merken we ook in ons

land. Het spannendste voorbeeld is waarschijnlijk de terugkeer van de wolf. In 2018 vestigde wolvin Naya zich in Limburg. Niet veel later kwam het mannetje August erbij, en al snel vormden ze een koppeltje. Het sprookje eindigde echter plots toen Naya stierf in 2019. Maar dat was niet het einde van het verhaal. August kreeg gezelschap van een nieuwe wolvin, Noëlla. Het klikte meteen en ondertussen kregen ze al twee keer welpjes. Ook Wallonië bleef niet achter. In de Ardennen lopen tegenwoordig ook al zo'n vijf wolven rond. We kunnen dus wel zeggen dat de wolf helemaal terug is in België.

foto: Pixabay

WAAROM KOMEN SOORTEN WEER?

Hoe komt het dat deze soorten zich herstellen? Er zijn meerdere oorzaken. Ten eerste worden ze nu veel beter beschermd dan vroeger, toen ze vaak bejaagd en vergiftigd werden. Bovendien zijn sommige soorten, zoals de bever, de lynx, de wolf en de otter, terug uitgezet op plaatsen waar ze vroeger uitgestorven waren. Een andere reden is de grote 'plattelandsvlucht' in heel Europa. Heel veel mensen willen niet meer op het platteland wonen en verhuizen naar de

stad. Zo komt er enorm veel ruimte vrij die vroeger werd ingenomen door de landbouw. Deze ruimte gaat terug naar de natuur en dat biedt grote zoogdieren de plaats die ze nodig hebben. Daarnaast zijn er nog een paar andere oorzaken die voor bepaalde dieren hebben geholpen, zoals properder water, gerichte bescherming en herstel van de gebieden waar zij graag in leven.

EEN PORTRET VAN DE GOUDJAKHALS

De wolf heeft ons land dus heroverd. Maar daar blijft het niet bij. Er is nog een roofdier dat staat te wachten om ons land binnen te trekken. Een dier dat je misschien niet snel zou verwachten in Europa: de jakhals. Als je denkt aan de jakhals, denk je misschien vanzelf ook aan de savannes van Afrika. In Afrika komen inderdaad de zadeljakhals en de gestreepte jakhals voor. Maar er bestaat nog een andere soort, de goudjakhals, die leeft in het zuiden van Azië en het zuidwesten van Europa.

De goudjakhals lijkt op de wolf, al is zijn snuit spits, staat hij korter op zijn poten en heeft hij vaak een wat rossige tot goudbruine pels, vandaar de naam. Jakhalsen leven meestal in paartjes, al komen ook kleine roedels voor. Ze vertonen een complex sociaal gedrag en net als wolven huilen ze, al klinkt hun gehuil anders dan dat van wolven. Ze jagen meestal alleen (soms samen) op vogels, hazen, insecten en allerlei knaagdieren, maar durven ook al eens kleine hoefdieren aanvallen. Maar de jakhals lust ook vruchten, gras en ander plantaardig materiaal. Als het kan, voedt hij zich ook met aas, en in de buurt van mensen eet hij ook wel afval. Doordat de jakhals zo veel verschillende dingen eet, kan hij ook op veel

foto: Petra Babča Štepanková

verschillende plaatsen leven, want bijna overal zal hij iets te eten vinden wat hij graag lust. Je vindt de jakhals dan ook in allerlei biotopen, van aan de rand van de woestijn tot in natte moerassen. En de laatste tijd trekt hij dus ook West-Europa binnen.

DE JAKHALS IN EUROPA

In Zuidoost-Europa komt de jakhals al duizenden jaren voor. Hij leeft

De 'prenten' (voetsporen) van een goudjakhals zijn gemakkelijk te onderscheiden van die van een wolf, hond of vos. De zoolkussentjes van hun twee voorste tenen zijn immers achteraan vergroeid met elkaar. Dit zorgt voor een uniek loopspoor

jakhals

hond

foto: Wikimedia, Mahakhanwal

in landen als Bulgarije, Hongarije, Roemenië, Servië en Griekenland. In de vorige eeuw paste de jakhals zich goed aan aan een leven dicht bij de mens en zo groeide het aantal jakhalzen in deze regio enorm. Eens Zuidoost-Europa 'opgevuld' was, trok de goudjakhals ook naar het westen. Eerst naar landen als Kroatië, Italië en Oostenrijk, maar recenter dook hij ook op in West-Europa. Duitsland, Nederland, Frankrijk, Luxemburg. Al onze buurlanden dus! Nu is het nog wachten tot de eerste jakhals opduikt in België, want België is een van de laatste landen in Europa waar de jakhals (voor zover we weten!) nog geen voet aan de grond heeft gezet. Zelfs in noordelijke landen als Finland en Noorwegen is hij ondertussen al gezien.

We zijn dus bijna zeker dat de jakhals ook naar België komt. Het is nog afwachten wat dat precies zal betekenen voor onze natuur, want in tegenstelling tot de wolf is de jakhals

een echte nieuwkomer. De wolf leefde hier eigenlijk 'altijd' al. De laatste 200 jaar was hij gewoon even afwezig door de schuld van de mens.

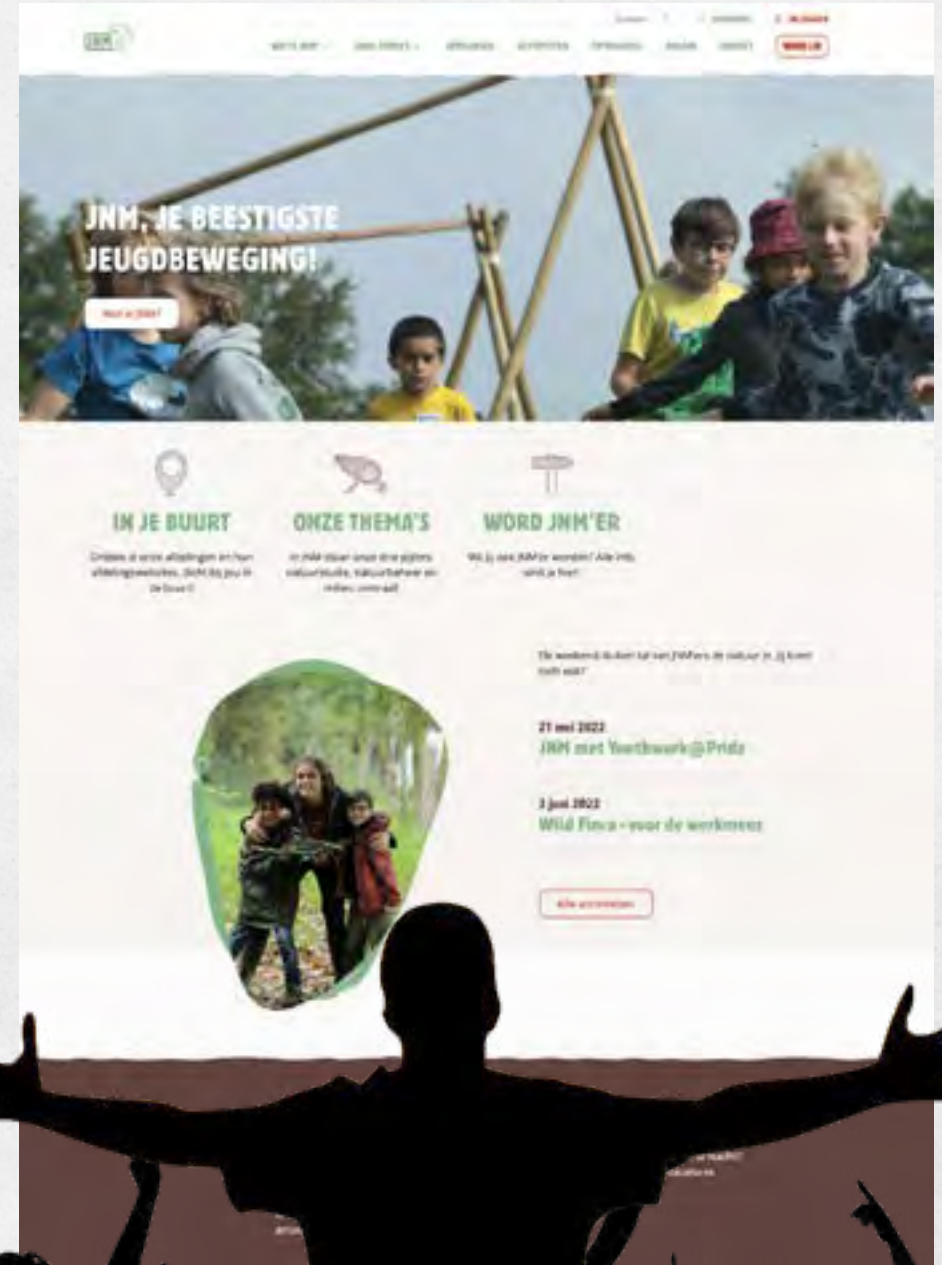
Voor de jakhals is België compleet nieuw terrein. Daarom weten we niet zo goed wat we moeten verwachten als hij zich succesvol zou kunnen vestigen in ons land. En als de wolf hier kan overleven, dan kan de jakhals (die een veel kleiner gebied inneemt) dat waarschijnlijk ook.

SPANNENDE TOEKOMST

Hoe zal de jakhals zich verhouden tot de vos en de wolf? Zal hij dicht bij ons leven en zich voeden met ons afval en onze huisdieren? Of zal hij zich eerder terugtrekken in de natuurgebieden? En kan de jakhals misschien deel zijn van de oplossing voor het probleem dat invasieve exoten vormen door te jagen op bijvoorbeeld de nijlgans en de grote Canadese gans? Het zijn allemaal vragen die de toekomst nog moet uitwijzen. Wij zijn alvast benieuwd en wachten vol spanning af wanneer de eerste 'Belgische' jakhals zich zal vertonen. Wordt ongetwijfeld vervolgd.

WWW.JNM.BE

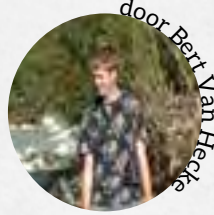
OP 2 MEI GOOIDEN WE DE NIEUWE WEBSITE IN DE LUCHT, EN DAAR ZIJN WE ECHT WEL TROTS OP!

IS HET EEN VOGEL? IS HET EEN VLIEGTUIG? NEE, HET IS EEN ORCHIDEË!

OVER MIMICRY EN ORCHIDEËN

Ja, je hebt het goed gehoord. Vandaag hebben we het over orchideeën. Je weet wel die planten, waar menig natuurliefhebber en grootmoeder spontaan gelukkig van wordt.

“Bah, planten”: zeg je misschien. In dat geval, bereid je voor op een nieuwe wereld die voor je open zal gaan (en dat zonder het gebruik van bepaalde middelen!). Een wereld waar liegen en bedriegen schering en inslag is. Kortom, een echte Hollywood-blockbuster!

EEN BLOEM ZONDER NECTAR IS ALS EEN CAFÉ ZONDER BIER

Jullie zijn vast wel bekend met het concept dat planten vaak insecten gebruiken om hun stuifmeel naar een andere plant te brengen. Zo een bij of vlinder doet dat natuurlijk niet gratis. Dit is dan vaak ook in bij-beroep ... Nee, ze worden ‘betaald’ in nectar, een suikerrijk drankje (een soort Red Bull voor insecten eigenlijk) waardoor de trip van plant naar plant het waard is om te doen. Helaas is dit niet gratis voor de plant.

Een plant moet veel energie investeren in de productie van nectar maar ook in geur- en kleursignalen om aan te geven aan de insecten dat er lekkers te vinden is. Energie die niet in andere zaken kan gestoken worden zoals verder groeien of betere verdedigingsmechanismen ontwikkelen.

Nu pakken bepaalde orchideeën het net iets anders aan. Waarom zouden ze de insecten belonen als het gratis kan? Net als andere planten produceren ze geuren en kleursignalen waardoor een bij of zweefvlieg denkt: “Aha, ik kan hier wat lekkere nectar komen halen”. Na geland te zijn op de bloem komen ze echter snel bedrogen uit, want de orchidee produceert helemaal geen nectar! Ze vliegen dan maar snel weer verder, onvoldaan en hongerig. Maar wel beladen met de

MIMICRY

Doen alsof je een andere soort bent, noemen we met een fancy woord dus ‘mimicry’. We zagen al het voorbeeld van de orchideeën, maar ook andere organismen doen dit om vele uiteenlopende redenen.

De wandelende tak

Denk maar aan wandelende takken bijvoorbeeld. Zij lijken natuurlijk op een tak omdat ze hun vijanden om de tuin willen leiden en niet opgegeten willen worden.

De kameleonspin

Je hebt ook het omgekeerde geval waarbij bijvoorbeeld een kameleonspin de kleur aanneemt van de bloem waar ze op zit. Op een gegeven moment zal een nietsvermoedende vlieg of bij landen op de bloem en voor die het doorheeft is die een vogel voor de kat (wel een vlieg voor de spin maar je snapt wat ik bedoel). Maar het houdt daar niet op!

Lookalikes

Bepaalde vogels eten al eens graag een insect zoals een vlinder. Sommige vlinders in de tropen hebben hier iets op gevonden en zijn giftig geworden. Ze hebben dan vaak ook heel opvallende kleuren zodanig dat de vogel direct weet: “Oei, deze is giftig, die laat ik beter leven”. Andere vlinders profiteren hiervan door er hetzelfde uit te zien zonder dat ze de gifstoffen zelf moeten produceren waardoor ze hun energie in andere zaken kunnen steken zoals voortplanting. Maar ook dicht bij huis komt dit voor. Denk maar aan bepaalde zweefvliegen die hetzelfde kleurenpatroon hebben als wespen waardoor ze minder snel zullen lastiggevalen worden.

Naast visuele mimicry (uitzicht) heb je ook akoestische mimicry (met geluid) en via geurstoffen. Stinkzwammen en sommige aronskelken produceren bijvoorbeeld een lijkgeur waar bepaalde vliegsoorten op af komen. Deze vliegen zorgen dan voor de bestuiving. Maar je hebt bijvoorbeeld ook de larve van het gentiaanblauwtje die geurstoffen produceert waardoor mieren denken dat het een larve is (ze zien niet bijster goed) en ze dus vertroeteld en gevoed wordt. De rupsen van het berggentiaanblauwtje gaan nog een stap verder. Ze maken bepaalde geluiden waardoor de mieren denken dat zij de mierenkoningin is en zullen haar met hun eigen leven beschermen.

het geniale gentiaanblauwtje

Foto: ocrdu

stuifmeelkorrels van de orchidee wiens missie dus geslaagd is. Bij een andere exemplaar gebeurt hetzelfde maar nu zetten ze de stuifmeelkorrels af en voilà, bestuiving is een feit. Er zijn zelfs soorten orchideeën die nog verder gaan en op de bestuiver zijn gaan lijken. De bestuiver (vaak een mannetje) denkt dan dat hij een vrouwtje ziet waar hij probeert mee te paren. Dit werkt natuurlijk niet maar door zo tegen de bloem

te schuren neemt hij wel gemakkelijk de stuifmeelkorrels mee. Hetzelfde verhaal vindt plaats bij een andere plant waar hij de korrels afzet en bestuiving is een feit. Laten we er maar van uitgaan dat de orchideeën dus ongelofelijk goed op een vrouwelijke tegenhanger lijken aangezien ze mannetjes keer op keer kunnen overtuigen. En als je ze ziet moet je het ze nageven. Ze lijken er echt

wel goed op. Kijk maar naar enkele inheemse soorten zoals de bijenorchis, vliegenorchis en hommelorchis.

Al moet je omgekeerd niet altijd afgaan op de naam om te weten wie de bestuiver is. Zo worden hondskruid, aapjesorchis, bokkenorchis en de bosvogeltjes niet door hun naamgenoten bestoven (voor zover we weten toch). Ze zijn eerder genoemd naar hoe ze eruitzien (met wat verbeelding) of ruiken in het geval van de bokkenorchis. In de foto's hieronder kan je de bijenorchis en de vliegenorchis herkennen, beide orchideeën die je in België kan terugvinden.

DE SCHIMMELLOTTO

Bestuiving is dus reeds een speciaal geval bij de orchideeën maar daar stopt het niet. Eenmaal bestoven en bevrucht worden de miljoenen minuscule zaden verspreid door de wind. Het is op dit moment dat de grootste moeilijkheid optreedt voor een nieuwe plant. Wanneer een zaadje in de grond terecht komt bij een normale plant moeten de omstandigheden reeds goed zijn om tot ontkieming te komen. Bij een orchidee is dit nog complexer. Hier moet er een bepaalde schimmel aanwezig zijn in de bodem waar de orchidee van

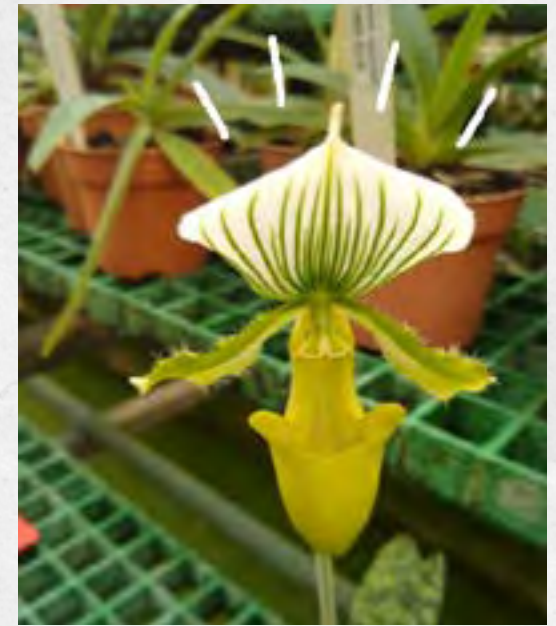

kan profiteren. Deze schimmel geeft de nodige voedingsstoffen aan de orchidee bij de ontwikkeling en groei van de plant. Deze relatie is zeer complex en nog altijd niet helemaal begrepen door wetenschappers. De kans is zeer klein dat het zaadje van een orchidee juist in contact komt met de juiste schimmel. Deze relatie is zelfs nog vaak soort specifiek wat de kansen nog kleiner maakt. Dit is dan ook één van de grote redenen dat orchideeën zo zeldzaam zijn in het wild, zeker in het dichtbebouwde Vlaanderen.

VAN HET REGENWOUD TOT JE EIGEN TUIN

Waar kan je orchideeën nu eigenlijk terugvinden op de wereld? Misschien heb je reeds gehoord dat ze vooral voorkomen in de tropen? Dat klopt ook maar je kan ze ook verder weg van de evenaar vinden zoals onder meer bij ons in België. Maar zelfs in het hoge noorden zoals Alaska kan je tot 30 soorten orchideeën zien. In het nabijgelegen Canada heb je zelfs een hele bijzondere soort die zijn voedingsstoffen haalt uit vergaan plantmateriaal in de grond.

Bij ons in België heb je het meeste kans op bloeiende orchideeën vanaf april tot juni in streken zoals de Gaume en de Viroin in Wallonië. Maar ook in Vlaanderen kan je ze terugvinden: streken zoals de Sint-Pietersberg en de kust staan bekend voor hun orchideeën. Zelfs in de meer stedelijke gebieden zoals Gent, Brussel en Antwerpen kan je orchideeën terugvinden. Een soort die je zeer gemakkelijk kan vinden is de brede wespenorchis. Deze kan je met een beetje geluk zelfs terugvinden in je eigen tuin.

OVER

KIKKERS

&

SALAMANDERS

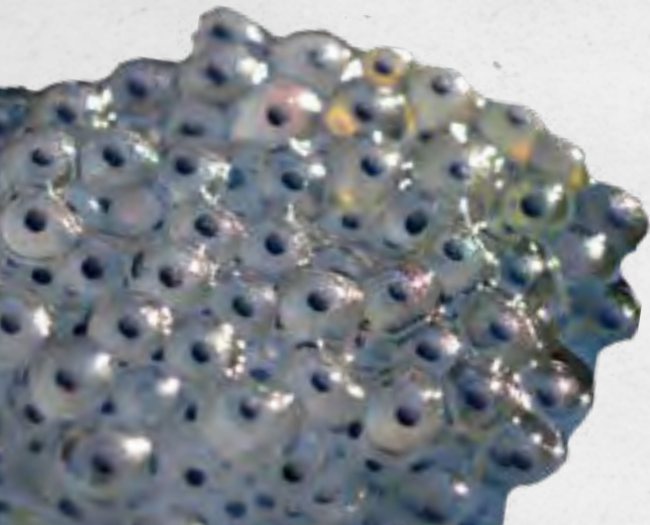

door Bert Van Hecke

Water... Land... Water... Land... Als jij ook niet kan kiezen tussen de twee ben je misschien wel een amfibie. Amfibieën zijn al eeuwenlang voer voor discussie. Veel mensen weten bijvoorbeeld niet dat de beroemde zin "to be or not to be" vroeger "to amfibie or not to amfibie" was. Later werd het afgekort omdat dat beter klonk (het zou kunnen dat dit niet helemaal waar is). Het woord amfibie komt van het Grieks: amfi en bios wat dubbel levend betekent. Ze kunnen met andere woorden zowel op het land als in het water overleven.

WAT WAS ER EERST, DE KIKKER OF HET EI?

De meeste amfibieën beginnen hun leven op dezelfde manier: als ei. Maar een heel ander ei dan bijvoorbeeld bij een vogel. De eieren van amfibieën zijn eerder zacht en blubberig. Denk bijvoorbeeld aan kikkerdril.

Omdat ze zo zacht en blubberig zijn, doen ze het niet zo goed buiten water. Al heb je hier ook uitzonderingen op, zoals de vroedmeesterpad die de eitjes soms tot zeven weken kan meedragen op zijn achterpoten!

Amfibieën zetten hun eitjes meestal af in het water en vaak in gigantische hoeveelheden. Want zo een blubberig eitje ziet er misschien niet lekker uit voor ons (misschien wel als het hardgekookt is?) maar een vis zal geen nee zeggen tegen een gemakkelijk ontbijt.

Veel eitjes komen dan ook niet uit tot de bekende larven, zoals bijvoorbeeld kikkersvisjes. Deze larven eten veel, groeien en veranderen tot ze er op een gegeven moment ook uitzien als een kikker. Dit hele proces, waarbij de larve er eerst helemaal anders uitziet dan het volwassen dier en langzaam zelf een volwassen dier wordt, noemt men met een moeilijk woord 'metamorfose'.

DE ZEBRAPAD EN ANDERE SOORTEN

Je hebt drie grote groepen amfibieën: de kikkers, de salamanders (of smalle sanders) en de wormsalamanders. Deze laatste groep is super interessant (en super vreemd) maar er komen helaas geen soorten van voor in Europa. Van de andere twee groepen kan je wel een aantal soorten vinden in België. Veelvoorkomende soorten zijn bijvoorbeeld de alpenwatersalamander, kleine watersalamander, bruine kikker, gewone pad, zebrapad en de verschillende soorten groene kikkers.

Deze soorten komen overal voor, zolang het niet te droog is, maar ze zijn vooral 's nachts actief. Je kan ze dus terugvinden op het land, maar meestal zitten ze in de buurt van kleine plasjes en poeltjes. Als je een kleine vijver (zonder vissen) hebt in je tuin is de kans groot dat je ook salamanders of kikkers in je tuin hebt.

Als je een amfibie oppakt, maak dan wel eerst je handen nat en houdt het niet te lang vast. Omdat wij een hogere lichaamstemperatuur hebben, kunnen ze zich verbranden als we ze vastnemen.

HOE VOORKOM IK DAT EEN PAD EEN PLAT WORDT?

Vanaf begin maart ontwaken de meeste amfibieën uit hun winterslaap waarna ze massaal naar hun voortplantingsplek

trekken. In deze periode zie je dan ook overal bordjes opduiken die duiden op de paddentrek. Die bordjes moeten ervoor zorgen dat autobestuurders trager rijden zodat amfibieën veilig kunnen oversteken. In combinatie hiermee vangen mensen ook padden en kikkers in emmers aan de ene kant van de weg en zetten ze dan over naar de andere kant op het einde van de dag. Dit is allemaal werk door vrijwilligers en ze kunnen altijd extra handen gebruiken.

Ben je geïnteresseerd in amfibieën en heb je interesse om mee te helpen met het overzetten van amfibieën moet je maar eens kijken op de site van paddenoverzet: www.paddenoverzet.be (een website van Natuurpunt). Daar kan je vinden wie daar mee bezig is in jouw buurt en contact opnemen om te horen hoe jij kan helpen.

DISCOVINKEN

VERVOLGVERHAALTJE door Mirte Eyckermans

Terwijl alle dieren ijverig aan het werk waren om op tijd de verf in alle kleuren klaar te krijgen, was er één vogel die niet meedeed. De vogel had ook geen echte naam, maar iedereen noemde hem gewoon 'speelvogel'.

Het spreekt wel voor zich waarom hij die titel kreeg, want terwijl alle dieren van aan het werk waren, was hij steeds aan het spelen. De bijen maakten honing, de eekhoorns verstopten hun eikels, de bevers bouwden hun dammen, en de speelvogel speelde. Hij trok zich niks aan van alles wat rond hem gebeurde. Soms tot grote frustratie van de andere dieren, want omdat hij zo druk bezig was met vallende blaadje op te vangen nét voor ze de grond raakten, hielp hij bijvoorbeeld nooit met nesten bouwen. Of bessen verzamelen.

In dit geval hielp hij ook niet mee met verf maken. Hij had zelfs niet door dat de dieren daar mee bezig waren, omdat hij te druk bezig was met rupsen tellen die hun haren niet hadden

gekamd. Langzaam kwam de grote inkleurdag dichterbij. De dieren waren opgewonden en keken er allemaal enorm naar uit. Ook speelvogel was ondertussen op de hoogte gebracht.

"Niet vergeten!", hadden ze hem gezegd, "anders ben je de enige die overblijft zonder kleur".

"Ja ja", was zijn antwoord, maar omdat hij net op een goed idee kwam voor een volgend spel, vergat hij al snel weer wat ze gezegd hadden. Speelvogel ging steentjes mikken in het water en de datum van de inkleurdag verdween in zijn achterhoofd.

DEEL 2

ADOPTIE IN HET WILD

door Kristiaan Proesmans

Julie hebben vast wel al eens gehoord van adoptie. Adoptie is als je je ouders verliest, maar er nieuwe ouders zijn die voor jou willen zorgen. Zo heb je vast wel al gehoord van Harry Potter, Oliver Twist, Suske en Wiske of misschien zelfs Mowgli. Bij Mowgli is het een beetje gekker. In 'het jungle boek', wordt hij geadopteerd door dieren. Volwassenen zullen wel zeggen: "ach het is maar een verhaal, dat gebeurt niet echt. Dieren doen niet aan adoptie". Maar soms zit er meer waarheid in een verhaal dan in het hoofd van een volwassene. Want wie goed zoekt in de natuur vindt daar ook adoptiekinderen. Een goed voorbeeld hiervan zijn de gorillas.

Enkele jaren geleden waren er vier vrouwelijke gorillas die weggetrokken. Hun tocht was veel te gevaarlijk voor kinderen. Daarom was het beter om hun kinderen en zieke vader thuis te laten.

De wetenschappers die dit zagen waren bezorgd. Wat gaat er gebeuren met de kinderen, als de vader te ziek wordt? Maar al gauw slaakten ze een zucht van opluchting. Zo kwam er een adoptievader genaamd Kubaha.

Dit was de nonkel van de kleine gorillas. Hij liet hen slapen in zijn nest en liet de kinderen op hem klimmen

als soort turnles, voor als ze later in de jungle moeten rondklauteren.

Kubaha is niet de enige gorilla die kinderen adopteert. Het komt namelijk heel erg veel voor. Zo zijn gorillakinderen die hun ouders verliezen nog steeds veilig en worden ze niet vreemd bekeken door andere gorillas. Sterker nog, sommige gorillas die geadopteerd zijn schoppen het zelfs tot de leider van de groep.

Maar hoe zit het met de andere apen? Zijn andere soorten ook zo zorgzaam? Dat weten we nog niet.. Hoewel het lijkt dat chimpansees en bavianen niet erg openstaan voor adoptie, lijken bonobos wel een warm huis te bieden voor bonobo kinderen.

Zo zie je dat ook dieren een voorbeeld kunnen zijn op gebied van adoptie, opvoeding, en zorgzaamheid. Misschien hebben we het wel van hen geleerd. Van onze verre verre voorouders, die leefde voordat er mensen bestonden. Een les die zo belangrijk is dat we het al eeuwen met ons meedragen.

Bronnen:

Gibbons, A., (2021). Gorillas in the wild often adopt young orphaned apes.

In science. URL: <https://www.science.org/content/article/gorillas-wild-often-adopt-young-orphaned-apes>

JNM WINKEL

www.jnm.be

BAMBOE BESTEK

Stel, je vertrekt op kamp met JNM. En stel, je gamel bengelt aan je rugzak (want een gamel blijft het meest handige ding dat er bestaat om uit te eten op kamp), dan wil je niet een metalen mes, vork en lepel mee. Het geluid van metalen bestek in een metalen gamel... erger dan nagels op een krijtbord. Daar heb je met een bamboebestek dus allemaal geen last van. En er zitten geen schadelijke producten gebruikt bij de productie, dat kunnen we ook garanderen. Een vork, een mes, een lepel, samen in een handig stoffen zakje, voor al je maaltijden in de buitenlucht ;)

Prijs: 10 euro

321 SUPERSLIMME DINGEN DIE JE MOET WETEN OVER WETENSCHAP

Misschien staat er al een exemplaar van '321 superslimme dingen die je moet weten voor je 13 wordt' in je kast, maar deze wil je ook niet missen. Bomvol wetenschappelijke weetjes én de uitleg die erbij hoort. Wist je bijvoorbeeld dat er een komeet bestaat in de vorm van een badeend? En wil je weten hoe dat komt? Haal die 321 superslimme weetjes in huis en je bent vertrokken voor een zomer vol leesplezier, die eindigt met een hoofd vol kennis.

Prijs: 20,99 euro

In dezelfde reeks:

- 321 superslimme dingen die je moet weten voor je 13 wordt (20,99 euro)
- 321 superslimme dingen die je moet weten over dieren (20,50 euro)
- 321 superslimme dingen die je moet weten over het klimaat

Weetje: de tekeningen in al deze 321-dingen-boeken werden gemaakt door Louize Perdieu, die vroeger zelf ook in JNM zat. Cool hé!

VLEERMUIZENKAST

Waarschijnlijk hangt er ergens in je tuin of tegen een gevelmuur al een vogelhuisje waar onze kleine fladderende vriendjes hun eitjes kunnen leggen en in alle veiligheid hun kuikens kunnen grootbrengen. Veel kans ook dat je al een insectenhotel hebt waar ook vlinders een eigen plekje vinden. Maar heb je al een keer gedacht aan die andere fladderende vriendjes, de vleermuizen? 's Nachts zijn zij mega actief op zoek naar insecten om hun buik rond te eten, maar overdag plooiën ze hun vleugels dicht en hangen ze ergens ondersteboven, verzonken in een diepe slaap.

Vleermuisslaapplekjes zijn niet overal makkelijk te vinden, dus met een vleermuizenkast kan je hen wat helpen. Je mag die zelfs in de zon hangen, want vleermuizen houden van lekker warm als ze slapen. En 's avonds kan je dan naar hun dolle fratsen kijken, als ze door de lucht rond je huis cirkelen.

Prijs: 13,59 euro

KEN JE VLEERMUIZEN

Als je zo'n vleermuizenkast hangen hebt, wil je natuurlijk ook weten welke vleermuizen daar komen logeren. Waarschijnlijk wil je zelfs alles weten over vleermuizen. Wat ze eten, wanneer ze slapen, hoe ze de weg naar hun bed terugvinden, waarom ze 's nachts actief zijn... Met de 'herkenningskaart vleermuizen' kan je de belangrijkste soorten van elkaar onderscheiden (als je ze van redelijk dicht te zien krijgt). De 'veldgids vleermuizen van Europa' is nog veel uitgebreider en echt professioneel materiaal, mocht je een echt vleermuizenexpert willen worden.

Herkenningskaart Vleermuizen: 2,99 euro
Veldgids Vleermuizen van Europa: 38,95 euro

**JEUGD
BOND VOOR
NATUUR
EN MILIEU**

JNM
JE BEESTIGSTE JEUGDBEWEGING

**JNM WINKEL
KORTRIJKSEPOORTSTRAAT 192
9000 GENT**

**DINSDAG TOT VRIJDAG
OPEN VAN 14U TOT 18U**

**EERSTE ZATERDAG VAN DE MAAND
OPEN VAN 10U TOT 18U**